

Hrvatska zajednica s rumunjskog prostora

miercuri, 10 ianuarie 2018

Najveća skupina Hrvata u Rumunjskoj živi na jugo-zapadnoj strani države, nedaleko od Rîșeni, glavnog grada Karașevske i severinske županije i broji otprilike 5.600 stanovnika koji se nazivaju skupnim imenom Karașevci.

Ova najbrojnija naseobina Hrvata u Rumunjskoj grupirana je u dvije općine jedne blizu druge, a sva su mjesta mnogo nalik jedno drugome: u Karașevskoj općini, sa selima Karașevo, glavno mjesto Hrvata u Rumunjskoj, Nermi i Jabal te u Lupak općini, sa selima Lupak, Ravnik, Vodnik i Klokoti.

Osim zajednice karașevskih Hrvata u Karașevskoj županiji, u Rumunjskoj postoje još dvije malene zajednice u tamișkoj županiji. Riječ je o Hrvatima iz Keleci, smještjenih na zapadnoj strani Temišvaru, na samoj granici sa Srbijom te o Hrvatima iz Rekașa, nazvani još i Șokcima, smještjenih na istočnoj strani Temišvara. O Hrvatima iz Keleci se pouzdano zna da su došli iz Turopolja 1801. godine i da govore kajkavskim narječjem. Početkom 20. stoljeća bilo je otprilike 300. Hrvata u Keleci. Imali su već tada svoj jezik i "Gazda kod društva", gdje su se redovno sastajali na čitanje novina, na dogovore, na zabave ali i tamburaški zbor koji je izvodio hrvatske komade na tamburicama i bio zadužen za ugodno i veselo raspoloženje. Većinom su bili plemići, fini, otmjeni ljudi. Međutim, takva idila ne postoji više u Keleci jer je u prošle vrijeme broj stanovnika hrvatskog porijekla opao na otprilike 30 stanovnika i, osim nekoliko staraca, u Keleci danas više nitko ne koristi hrvatski jezik.

Kada je pak riječ o Hrvatima u Rekașu, vjeruje se da su porijeklom Dalmatinci odakle su došli u ovo mjesto bježeći pred Turcima. Izvjesno je da su Hrvati u Rekașu bili već u 17. stoljeću. Ukoliko je u prvoj polovici prošlog stoljeća bilo u Rekașu otprilike 730 Hrvata, danas imamo u tom mjestu otprilike 250 stanovnika hrvatskog porijekla, koji žive zajedno s Mađarima, Nijemcima, Rumunjima.

Vrativši se karașevskoj zajednici, moramo odmah naglasiti kako je ona opstala još, sedam stoljeća u ovom lijepom kraju Rumunjske (ne postoje pisani dokumenti koji bi svjedočili o toj godini dolaska u ova mjesta), opstala je uz svoju vjeru, svoj identitet te sačuvala svoj jezik i prastare običaje unatoč teškim i nepovoljnim vremenskim prilikama, sukobima i ratovima, u vremenima kad su se neke hrvatske zajednice u potpunosti integrirale u nove sredine, a druge nestale. Kako sam prije spomenuo, ni lingvisti, ni povjesničari nisu mogli rasvijetliti postojbinu i razdoblje kada su Karașevci došli u Banat, a informacije, dobrim dijelom posredne, dopunjavale su niz hipoteza. Diskutabilna lingvistička svjedočenja i posredne dokumentarne zabilješke sačinjavale su poteškoće i pri pronalaženju porijekla Karașevaka te se ne mogu odrediti valjani zaključci na osnovi nekih tvrdnji tipa otprilike, aproksimativno, cirka itd.

Crkva i franjevački misionari su imali ključnu ulogu u prošlostnom očišćenju svega onoga što formira identitet Hrvata s ovih prostora. Miše su se u karașevskim selima održavale na maternjem jeziku, kao i u većini katoličkih crkava i ne postoji uvjerljivija prilika za ulogu crkve u očuvanju vjere i maternjeg jezika od prisustvovanja na svećeniškim misi, kada svi vjernici odgovaraju zajedno i pjevaju na vlastitom jeziku. U prošlosti je gotovo svaki Karașevak imao kućnu kapelu u planinama, gdje je držao stado, jer je glavno zanimanje bilo stočarstvo i donekle voćarstvo. Oduvijek su naš ljudi bili poznati kao pobožni, radnici i veoma prijazni, koji su imali dosta djece.

Ivan Dobra